

İŞSİZLİK MAAŞI (İŞSİZLİK ÖDENEĞİ) - İŞSİZLİK SİGORTASI (4)

Av. Erdoğan KAYA - www.gurselavukatlik.com

İşsizlik sigortasından yararlanma koşulları olarak; 1- Belirli süre çalışma ve prim ödeme, 2- İş sözleşmesinin belirli nedenlerle sona ermesi, 3- Kuruma 30 gün içerisinde başvuru şartlarını saymıştık. İşsizlik sigortasına ilişkin olarak açıklamalarımıza kaldığımız yerden devam ediyoruz.

4 – İş Sözleşmesinin Askıda Olmaması Gereği

İşsizlik ödeneğine hak kazanabilmek için hizmet akdinin başvuru sırasında grev, lokavt veya kanundan doğan ödevler nedeniyle askıya alınmamış olması gerekmektedir(md. 51/son).

5 – Yaşlılık(Emekli) Aylığı Almamak

4447 s. Kanun'un 52/1-b maddesinde “*herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı aldığı tespit edilen*” kişilerin işsizlik ödeneklerinin kesileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla yaşlılık aylığı olan kişiler işsizlik sigortasından sağlanan yardımlardan faydalanamayacaktır.

Buradan şu sonuca da ulaşılabilir. Yaşlılık aylığı dışında alınan aylık(ölüm aylığı vb.) ve gelirler(sürekli iş göremezlik geliri vb.) işsizlik ödeneği alınmasına engel oluşturmaz.

İşsizlik Sigortasından Sağlanan Yardımlar

İşsizlik sigortasından sağlanan yardımları üç başlık altında toplamak mümkündür; a) İşsizlik Maaşı(İşsizlik Ödeneği), b) Genel Sağlık Sigortasından Yararlanma, c) Yeni Bir İş Bulma, Meslek Geliştirme, Edindirme ve Yetiştirme Eğitimi verilmesidir.

a) İşsizlik Maaşı(İşsizlik Ödeneği)

İşsizlik sigortasından yapılan yardımların işsiz kişi açısından en önemli tarafını işsizlik ödeneği oluşturmaktadır. Çünkü işsizlik sigortası kapsamında çalışan kişilerin en önemli ve genellikle tek geçim kaynağını çalışmaları karşılığı aldıkları maaşları oluşturmaktadır. Çalışmanın sona ermesi halinde de bu gelirden mahrum kalmaktadırlar. İşte işsizlik ödeneği burada devreye girmekte ve bir nebze olsa işsiz kalan kişiye saydığımız şartların varlığı halinde bir gelir sağlamaktadır.

İşsizlik ödeneğinin tutarı nedir?

Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkıdır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı, 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçemez.

Buna göre kişiye ödenecek işsizlik ödeneğinin tutarı asgari ücretin % 40'ı ve % 80'i arasındadır. Bu aralıktan aşağı ya da yukarı olamaz. 2015 yılının ilk 6 ayında asgari ücretin brüt tutarının 1.201,50 olduğu düşünüldüğünde işsizlik ödeneği tutarı da 480,60 TL ile 961,20 TL arasında olacaktır. Bu tutardan ayrıca damga vergisi kesintisi yapılacaktır(md. 50/3).

Burada şu hususu belirtmek gerekir ki her ne kadar işsizlik ödeneğine ilişkin olarak getirilen bu sınırlamanın amacı işsiz kalmaya özenilmesini engellemek(Prof. Dr. A. Güzel/Prof. A. Rıza OKUR/Doç. Dr. N. Caniklioğlu, Sosyal Güvenlik Hukuku, 13. Baskı, İstanbul 2010, syf. 648) olsa da **kanaatimce haksızdır. Şöyle ki işsizlik sigortası fonunda biriken paralara göre yapılan ödemelerin çok cüzi olduğu düşünüldüğünde söz konusu oransal**

sınırlamanın haksızlığı ortaya çıkacaktır. Yine açıklanan açlık-yoksulluk sınırları ve günümüz hayat şartları düşünüldüğünde söz konusu tutarların işsizlik ödeneğinden beklenen faydayı sağlamaktan çok uzak olduğu görülecektir. Burada kanaatimce işsiz kalmayı özendirilmeyecek ancak aynı zamanda işsiz kalan kişiye insan onuruna yaraşır bir tutarda ödeme yapılması gerekmektedir. Zaten işsizlik ödeneğine ilişkin olarak getirilen şartlar ve ödeme süresi sınırı nedeniyle işsiz kalmanın özenilmesi/özendirilmesinin önüne geçilmiştir. Buradaki esas problem insan onuruna yaraşır bir tutarda ödeme yapılması gereğidir.

İşsizlik ödeneğinin ödenme süresi nedir?

Hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün prim ödeyerek sürekli çalışmış olanlardan, son üç yıl içinde; a) 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 180 gün, b) 900 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 240 gün, c) 1080 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 300 gün, süre ile işsizlik ödeneği verilir(md. 50/2).

İşsizlik ödeneği her ayın sonunda aylık olarak işsiz kişinin kendisine ödenir. İlk işsizlik ödeneği ödemesi ise ödeneğe hak kazanılan tarihi izleyen ayın sonuna kadar yapılır.

İşsizlik ödeneği, nafaka borçları dışında haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez.

22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 21 inci maddesi gereği işe iade davası nedeniyle yatırılan primlerin son günü esas alınarak işsizlik ödeneği hak sahipliği belirlenir ve işsiz geçen dönem için ödeme yapılır.

Sigortalı, işsizlik ödeneğinden yararlanma süresini doldurmadan tekrar işe girer ve işsizlik sigortası ödeneğinden yararlanmak için bu Kanunun öngördüğü şartları yerine getirmeden yeniden işsiz kalırsa, daha önce hak ettiği işsizlik ödeneği süresini dolduruncaya kadar bu haktan yararlanmaya devam eder. Bu Kanunun öngördüğü şartları yerine getirmek suretiyle yeniden işsiz kalınması halinde ise, sadece bu yeni hak sahipliğinden doğan süre kadar işsizlik ödeneği ödenir(md. 50/4).